ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Rayimqulova Dilafro‘z Ne‘mat qizi

Gulıston davlat pedagogıka ınstıtutı

Ta‘limda tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang‘ich ta’lim) yo’nalishi magistranti

Elmurodova Dilrabo Muxammatova

Pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD),dotsent

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING TEXNOLOGIYA FANINI O‘QITISH METODIKASINING NAZARIY ASOSLARI

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada integrativ yondashuv asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga texnologiya fanini o‘qitishning nazariy asoslari yoritilgan. Unda integratsiya tushunchasi, uning ta’lim jarayonidagi o‘rni, texnologiya fanini boshqa fanlar bilan uzviy bog‘lash orqali o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida integrativ yondashuvning samaradorligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar

integratsiya, texnologiya fani, boshlang‘ich ta’lim, metodika, kompetensiya, fanlararo bog‘liqlik, pedagogik texnologiya

АННОТАЦИЯ

В данной статье раскрываются теоретические основы преподавания предмета «Технология» в начальных классах на основе интегративного подхода. Рассматриваются понятие интеграции, её роль в образовательном процессе, а также возможности формирования знаний, умений и навыков учащихся через межпредметные связи. Обоснована эффективность использования современных педагогических технологий.

Ключевые слова

интеграция, технология, начальное образование, методика, компетенции, межпредметные связи, педагогические технологии

ANNOTATION

This article highlights the theoretical foundations of teaching technology subjects in primary education based on an integrative approach. It analyzes the concept of integration, its role in the educational process, and the development of students’ knowledge, skills, and competencies through interdisciplinary connections. The effectiveness of modern pedagogical technologies is also justified.

Keywords

integration, technology education, primary school, methodology, competence, interdisciplinary approach, pedagogical technologies

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – o‘quvchilarning har tomonlama rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan va hayotiy kompetensiyalarga ega shaxs sifatida shakllanishini ta’minlashdir. Shu nuqtai nazardan boshlang‘ich ta’lim bosqichi alohida ahamiyat kasb etadi.

Texnologiya fani boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish, mehnatga bo‘lgan munosabatini shakllantirish hamda ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Biroq ushbu fan samaradorligini oshirish uchun uni boshqa fanlar bilan uzviy bog‘liq holda o‘qitish zarur.

Integrativ yondashuv aynan shu vazifani amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi. U fanlararo aloqadorlikni ta’minlab, o‘quvchilar bilimlarini tizimli va yaxlit shaklda rivojlantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Integrativ yondashuv masalasi ko‘plab pedagog va psixolog olimlar tomonidan o‘rganilgan. Xususan, ushbu yondashuvning nazariy asoslari ta’lim tizimida fanlararo integratsiyani rivojlantirish bilan bog‘liq.

O‘zbek olimlaridan N. Muslimov, B. Ziyomuhammedov, A. Avloniy kabi pedagoglar ta’lim jarayonida integratsiya muhimligini ta’kidlaganlar. Ularning fikricha, o‘quvchilar bilimini mustahkamlashda turli fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlik katta rol o‘ynaydi.

Xorijiy tadqiqotchilardan J. Dewey, L. Vygotskiy, J. Brunerlar integrativ ta’limning psixologik va pedagogik asoslarini ishlab chiqqanlar. Masalan, Vygotskiy ta’lim jarayonida ijtimoiy muhit va faoliyatning ahamiyatini ta’kidlab, bilimlar integratsiyasi orqali o‘quvchilarning rivojlanishi tezlashishini asoslagan.

So‘nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, integrativ yondashuv o‘quvchilarda quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantiradi:

-muammoli vaziyatlarni hal qilish

-tanqidiy fikrlash

-ijodkorlik

-kommunikativ kompetensiyalar

MUHOKAMA

Integrativ yondashuv boshlang‘ich ta’lim tizimida, ayniqsa texnologiya fanini o‘qitishda muhim metodik asoslardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvning mohiyati turli fanlar o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlash orqali o‘quvchilarning bilimlarini yaxlit tizimga keltirishdan iborat. Texnologiya fani mazmunan amaliy faoliyatga asoslangan bo‘lib, u boshqa fanlar bilan integratsiyalashgan holda o‘qitilganda yanada samarali natija beradi.

Masalan, matematika fanida o‘rganilgan o‘lchov birliklari va hisoblash amallari texnologiya darslarida buyumlar yasash jarayonida qo‘llaniladi. Tabiatshunoslik fanida olingan bilimlar esa materiallarning xususiyatlarini tushunishda yordam beradi. Ona tili va o‘qish savodxonligi esa o‘quvchilarning texnologik jarayonlarni izohlash, tushuntirish va yozma ifodalash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Tasviriy san’at bilan integratsiya esa estetik didni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan texnologiya darslarida o‘quvchilar faqat nazariy bilimlarni egallab qolmay, balki ularni amaliy faoliyatda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa ularning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bunday yondashuv o‘quvchilarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan loyiha metodi, muammoli ta’lim, interfaol metodlar hamda STEAM yondashuvi integrativ o‘qitishni samarali tashkil etishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Bu metodlar orqali o‘quvchilar bilimni tayyor holda emas, balki izlanish, tajriba va faol ishtirok orqali egallaydi. Natijada ta’lim jarayoni o‘quvchi markazli tus oladi.

Shu bilan birga, integrativ yondashuvni samarali amalga oshirish o‘qituvchidan yuqori kasbiy mahorat, ijodkorlik va metodik tayyorgarlikni talab etadi. O‘qituvchi turli fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni to‘g‘ri aniqlashi va uni dars jarayonida maqsadga muvofiq qo‘llay olishi zarur.

NATIJA

Integrativ yondashuv asosida texnologiya fanini o‘qitish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi kuzatildi. Bunday yondashuv orqali o‘quvchilarda fanlarga bo‘lgan qiziqish sezilarli darajada ortadi, chunki ular o‘rganilayotgan bilimlarning hayotiy ahamiyatini amalda ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Shuningdek, integratsiyalashgan darslar o‘quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Turli fanlardan olingan bilimlar bir-biri bilan bog‘langan holda o‘zlashtirilgani sababli, ularning esda qolish darajasi yuqori bo‘ladi. Bu esa o‘quvchilarning tafakkurini tizimli ravishda rivojlantirishga yordam beradi.

Amaliy faoliyatga asoslangan integrativ yondashuv natijasida o‘quvchilarda turli mehnat ko‘nikmalari, jumladan, buyumlar yasash, materiallar bilan ishlash, rejalashtirish va natijani baholash kabi malakalar shakllanadi. Shu bilan birga, ularning ijodiy qobiliyatlari, mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish kompetensiyalari ham rivojlanadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, integrativ yondashuv nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Biroq bu yondashuvni samarali joriy etish uchun o‘qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, darslarni puxta rejalashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, integrativ yondashuv boshlang‘ich sinflarda texnologiya fanini o‘qitishda muhim ahamiyatga ega. U o‘quvchilarning bilimlarini yaxlit tizimda shakllantirish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda hayotiy kompetensiyalarni egallashga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta’lim talablariga mos ravishda texnologiya fanini o‘qitishda integrativ yondashuvni keng joriy etish zarur. Bu esa o‘qituvchilarning metodik mahoratini oshirishni, innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Avloniy A. *Turkiy guliston yoxud axloq*. – Toshkent.
2. Vygotskiy L.S. *Pedagogik psixologiya*. – Moskva.
3. Dewey J. *Experience and Education*. – New York.
4. Bruner J. *The Process of Education*. – Harvard University Press.
5. Muslimov N.A. *Pedagogik kompetentlik asoslari*. – Toshkent.
6. Ziyomuhammedov B. *Pedagogika*. – Toshkent.
7. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent.
8. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
9. Davlat ta’lim standartlari (Boshlang‘ich ta’lim).
10. STEAM ta’lim metodologiyasi bo‘yicha xalqaro manbalar.